

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

Робоча програма навчальної дисципліни

Методологія наукових досліджень

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)

спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва)

освітня програма Міжнародний менеджмент і бізнес-комунікації
(шифр і назва)

спеціалізація Міжнародний менеджмент і бізнес-комунікації
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2020 / 2021 навчальні роки

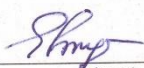
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна “26” червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Кім О. О. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна
Євтушенко В.А. – завідувач кафедри, кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна;

Програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “20” червня 2020 року №15

Завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва
ХНУ імені В. Н. Каразіна

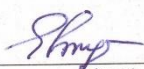

_____
(підпис)

Вікторія ЄВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “23” червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____
(підпис)

Вікторія ЄВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Методологія наукових досліджень” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки Перший рівень вищої освіти, бакалаври спеціальності (напряму) 073 Менеджмент спеціалізації – Міжнародний менеджмент і бізнес комунікації

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Формування системи науково-теоретичних і практичних знань з конкурентоспроможності підприємств, набуття умінь оцінювати їх позицію та розвивати конкурентні переваги, здійснювати методологічно вірний вибір конкурентних переваг й вести економічну діяльність в умовах конкуренції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Оволодіння сучасним методичним інструментарієм з ефективного управління конкурентоспроможністю підприємств в сучасних умовах господарювання;

Формування практичних навичок з вибору конкурентних переваг підприємства;

Розвиток умінь оцінювання конкурентної позиції на ринку.

1.3. Кількість кредитів 5

1.4. Загальна кількість годин 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
1-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
86 год.	год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

знати:

- Правила оформлення використаних джерел в науковій роботі.
- Правила оформлення тексту наукової роботи.
- Основні методики і прийоми наукової роботи у MSWORD.
- Види наукових робіт, їх призначення.
- Наукові завдання кафедри.

вміти:

- Відбирати наукову літературу для досліджень.
- Правильно оформляти наукові роботи.
- Презентувати наукові роботи.
- Здійснювати наукову роботу у команді.

Спеціальні(фахові) компетентності:

ФК 8.Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту.

ФК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни*Розділ 1. Теоретико-методологічні основи наукових досліджень**Тема 1. Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень*

Поняття наукового дослідження. Вибір напрямку і теми наукового дослідження. Визначення предмета і об'єкта дослідження. Мета і завдання дослідження. Порядок здійснення наукового дослідження. Поняття, функції та структура програми дослідження. Послідовність та етапи виконання наукових досліджень. Економічне обґрунтування вибору наукової теми. Пошук, накопичення та опрацювання наукової інформації.

Тема 2. Дослідницькі принципи науки. Методи наукового пізнання

Загальні поняття процесу пізнання. Принципи та методи наукового пізнання. Рівні методів наукових досліджень.

Тема 3. Теоретичні дослідження

Завдання і структура теоретичних досліджень. Сучасні методи теоретичних досліджень. Застосування ЕОМ у теоретичних дослідженнях.

Тема 4. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості

Системний підхід. Сутність системного аналізу та його предмет. Поняття системи та її властивості. Класифікація систем. Зв'язки (потокі). Види зв'язків. Структура системи. Сутність методу моделювання. Основні функції та етапи побудови моделей систем. Класифікація моделей.

*Розділ 2. Організація та технологія проведення наукових досліджень**Тема 1. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень*

Сутність та особливості наукового мислення. Стиль наукового мислення. Управління знаннями. Інтелектуальний капітал. Проблеми формування наукового мислення. Проблемні ситуації в межах наукового дослідження.

Тема 2. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого

Науковий колектив та організація його роботи. Принципи створення та роботи наукового колективу. Особливості управління конфліктами в науковому колективі. Наукова школа: сутність та ознаки. Роль особистості вченого в науці.

Тема 3. Технологія наукової діяльності. Звітність з наукових досліджень

Загальна характеристика процесів наукового дослідження. Технологія наукової діяльності. Структура наукового дослідження. Оформлення звітів про результати наукової роботи. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. Вимоги до магістерської роботи. Технологія підготовки магістерської роботи.

Тема 4. Етика наукових досліджень

Етика та праксеологія науки. Проблема свободи та відповідальності вченого. Професійний етос науковця в сучасній Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи наукових досліджень												
Разом за розділом 1	75	16	16			43						
Розділ 2. Організація та технологія проведення наукових досліджень												
Разом за розділом 2	75	16	16			43						
Усього годин	150	32	32			86						

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	4
2	Дослідницькі принципи науки. Методи наукового пізнання	4
3	Теоретичні дослідження	4
4	Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	4
5	Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	4
6	Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	4
7	Технологія наукової діяльності. Звітність з наукових досліджень	4
8	Етика наукових досліджень	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	86
	Разом	86

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни «Методологія наукових досліджень» виконується студентами з метою поглиблення знань в цій галузі за допомогою проведення індивідуального дослідження окремих питань дисципліни. ІНДЗ виконується згідно тематики, що додається.

7. Методи контролю

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Методологія наукових досліджень» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю. Під час вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час рішення задач, розв'язання практичних завдань та кейсів;

- проміжний контроль здійснюється під час усних відповідей студентів.

- підсумковий контроль здійснюється за допомогою проведення іспиту.

Результати складання екзамену оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2				Контрольні роботи, передбачені навчальним планом		Індивідуальне завдання	Разом		
Поточний контроль на практичних заняттях						1	2	Поточний контроль самостійної роботи студентів	Поточний контроль	Підсумковий контроль	
T1	T2	T3	T4	T5	T6						100
1	1	2	2	2	2	20	20	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

9.1 Поточний контроль

Робота на практичних заняттях:

9.1.1. Поточні опитування – вірна відповідь на поточне теоретичне питання з дисципліни «Методологія наукових досліджень», як з пройденого матеріалу, так і з тем, вивчених самостійно, за допомогою літератури, оцінюється в 1 бал; вірна відповідь зі споріднених дисциплін, вивчених протягом попередніх або поточного семестру навчання, оцінюється в 0,5 балів. До вірної відповіді, яка оцінюється відповідно критеріям 9.1.1, має входити (за наявності) – визначення термінів, характеристика суті питання, наведення прикладів реалізації або спостереження відповідних явищ. Оцінка за поточну аудиторну роботу не повинна перевищувати розмір балів відповідного стовпчику розділу 8 цієї робочої програми.

9.1.2. Участь у рішенні розрахункових завдань – за умови рішення завдань у письмовій формі, паралельно з розбором цих завдань на дошці, або індивідуально, протягом теоретико-методологічного пояснення, або самостійно, з використанням додаткової літератури та відповідних допоміжних засобів для виконання математичних розрахунків, або без таких, та отримання вірної відповіді у результаті, студент може претендувати на отримання поточних балів, виходячи з максимуму, вказаному у розділі 8 цієї робочої програми, на власний розсуд викладача.

9.1.3. Максимальна поточна оцінка студента за одне практичне заняття не може перевищувати відповідну кількість балів, яка вказана у розділі 8 цієї робочої програми, а сума поточних оцінок не може перевищувати відповідну суму балів за розділом 8 цієї робочої програми, вказаних у стовпчиках, які входять у поточний контроль на практичних заняттях.

9.1.4. Поточний аудиторний контроль за допомогою проведення контрольної роботи, включає відповідні стереотипні та діагностичні завдання, критерії оцінювання яких вказуються додатково. Оцінка за контрольну роботу не повинна перевищувати розмір балів відповідного стовпчику розділу 8 цієї робочої програми.

9.1.5. Поточний контроль самостійної роботи (індивідуального завдання) складається з індивідуальної контрольної роботи, яка повинна виконуватись студентом самостійно, з використанням додаткових джерел літератури, але уникаючи плагіату. Контроль плагіату здійснюється викладачем, порядок цього контролю, строки здачі та критерії оцінювання також визначається викладачем та розповсюджується разом з методичними рекомендаціями щодо виконання індивідуального завдання. Презентація результатів самостійної роботи здійснюється відповідно робочого графіку захисту результатів індивідуальної роботи, який визначається викладачем відповідно до розкладу занять, враховуючи додаткові учбові або особисті обставини учасників захисту, на власний

розсуд викладача. Оцінка за індивідуальну роботу не повинна перевищувати розмір балів відповідного стовпчику розділу 8 цієї робочої програми.

9.2 Підсумковий контроль

Допуск до екзамену студента здійснюється відповідно процедурним нормам МОН України та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Якщо студент отримує допуск до складання екзаменаційної сесії у відповідних органах університету (деканат, кафедра, тощо), викладач визначає допуск на основі поточних балів, отриманих студентом. Мінімальні критерії допуску до екзамену на основі результатів поточного контролю – виконання поточних аудиторних контрольних робіт та отримання не менш ніж 20 балів на момент отримання допуску до екзамену.

Екзаменаційна оцінка з дисципліни «Методологія наукових досліджень» складається з виконання 3 теоретичних завдань та двох розрахункових задач, що містить екзаменаційний білет. Розподіл завдань білету має наступну складність (у дужках кількість балів за всі завдання блоку): перший блок (стереотипне) завдання – 5 (15) балів, другий блок (діагностичне) завдання – 12,5 балів, третій блок (діагностичне) завдання – 12,5 балів. Підсумкова оцінка за екзамен складається як арифметична сума оцінок за кожне завдання. Оцінка за екзаменаційну роботу не повинна перевищувати розмір балів відповідного стовпчику розділу 8 цієї робочої програми.

Перший блок оцінюється за наступними критеріями:

1. Розпочато виконання завдання (наведені відповідні визначення) – 2,5 бали за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів (тут і далі процент за невірні відповіді розраховується як $\frac{100\%*n}{K}$, де K – загальна кількість відповідей, а n – кількість невірних відповідей, бал за блоком екзаменаційного білету, відповідно, розраховується за формулою $\frac{E*100\%*n}{K}$, де E – максимальна кількість балів за блок екзаменаційного білету);
2. Розкрито сутність питання у короткому есе (охарактеризовані сфери застосування, наведені приклади) – 2,5 бали за всі вірні відповіді, у випадку обрання невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;

Другий блок оцінюється за наступними критеріями:

1. Розпочато виконання завдання (наведені відповідні формули) – 2,5 бали за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;
2. Проведено вірні розрахунки відповідно формулам – 5 балів за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;
3. Вірно оформлено відповідь, наведені вірні відповіді та зроблено коректні висновки – 5 балів за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;

Третій блок оцінюється за наступними критеріями:

1. Розпочато виконання завдання (наведені відповідні формули) – 2,5 бали за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;
2. Проведено вірні розрахунки відповідно формулам – 5 балів за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;
3. Вірно оформлено відповідь, наведені вірні відповіді та зроблено коректні висновки – 5 балів за всі вірні відповіді, у випадку невірної відповіді відповідний процент балів віднімається від суми балів;

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Конверський А. Є., Лубський В. І., Горбаченко Т. Г., Бугров В. А., Кондратьєва І. В., Руденко О. В., Юштин К. Е. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів. Київ, 2010. 352 с.
2. Антонюк В. С., Полонський Л. Г., Аверченков В. І., Малахов Ю. А. Методологія наукових досліджень. Київ, 2015. 276 с.
3. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів, 2011. 178 с.
4. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ, 2014. 142 с.
5. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми, 2016. 260 с.

Допоміжна література

1. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.
2. ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 2016. 42 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Каталог НД України. URL: <http://csm.kiev.ua/nd/nd.php?b=1> (дата звернення: 20.09.2020).
2. Державні стандарти України (ДСТУ). URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/dstu> (дата звернення: 20.09.2020).